



Os deuses gregos

Segundo conta Hesíodo na «Teogonía» ao principio de todo só existía o **caos** («**kaos**» ou espazo puro, o baleiro) do que xurdiron tres xeracións de deuses.

1ª XERACIÓN DE DEUSES OU XERACIÓN DO CEO E A TERRA.-

Gea, a fecunda Terra, engendró a Urano, o Ceo e formaron a primeira parella de deuses, orixe de todo o universo. Urano e Gea crearon ríos, mares e montañas, animais e criaturas como os Titáns, as Titánides, os Cíclopes e os Centímanos (xigantes de cen mans).

Urano, por medo a ser destronado, obrigaba a permanecer a todas estas criaturas dentro do seo da súa nai Gea.

Gea, cansada de sufrir o encerro dos seus fillos, entregou un desfiladeiro de ouro ao máis mozo e forte dos Titáns, o seu fillo Cróno, coa que castró a Urano.

Os xenitais de Urano caeron ao mar perto de Chipre e a súa semente engendró unha escuma («aphros») da que agromou Afrodita, deusa do amor e a beleza.

O sangue de Urano fecundó a Gea que engendró aos Xigantes e as Furias.



2ª XERACIÓN DE DEUSES OU XERACIÓN DOS TITÁNS

Crono, o Tempo, tomou por esposa á súa irmá a titánide Rea, a Natureza.

Esta xeración de Titáns tampouco estableceu unha orde xusto. Crono temía ser destronado e para evitalo enviou aos Cíclopes e os Centímanos ao Tártaro (inferno) e devorou a todos os seus fillos nada máis nacer.

Crono e Rea engendraron a Hestia, deusa do fogar, Deméter, deusa do cultivo e os cereais, Hera, deusa do matrimonio, Hades, deus do reino dos mortos e Poseidón, deus dos mares. Todos foron devorados por Crono.

O máis mozo dos seus fillos, Zeus, salvouse grazas a que Rea entregou a Crono unha pedra envolta en cueiros que este se tragou sen sospeitar o engano.

Rea ocultou a Zeus nunha cova do monte Ida (Creta) onde lle amamantó a cabra Amaltea á que máis tarde Zeus recompensou dándolle un lugar no firmamento. Coa pel de Amaltea fabricou a «égida», un escudo símbolo do seu poder e coa cornamenta á «Cornucopia» ou «corno da abundancia». Na entrada da cova Rea colocou aos «Coribantes» ou «Curetes» para que disimulasen con súas estruendosas danzas guerreiras o choro do neno.



A 3ª XERACIÓN OU XERACIÓN DOS DEUSES OLÍMPICOS.-

Cando Zeus fíxose maior enfrontouse ao seu pai Crono. Coa axuda da deusa Metis deu a Crono un vomitivo para liberar a todos os seus irmáns do ventre do seu pai. O primeiro que Crono vomitou foi a pedra que se había tragado en lugar de Zeus, chamada «Onfalos» (embigo) que caeu en Delfos, aos pés da monte Parnaso onde estableceuse un dos oráculos máis influentes de Grecia.

Zeus e os seus cinco irmáns, axudados por algúns Titáns como Prometeo, loitaron contra Crono e os Titáns. Esta loita coñécese co nome de Titanomaquia (batalla dos Titáns).

Os Titáns combatían desde a monte Otris e Zeus e os seus irmáns desde a monte Olimpo. Despois de dez anos de combates a situación estaba moi igualada.

Entón Zeus liberou do Tártaro aos Cíclopes e os Centímanos e deulles néctar e ambrosía, alimentos dos deuses, para que recuperasen as forzas. Os Cíclopes na súa forxa volcánica fabricaron unhas terribles armas para Zeus: o raio, o trono e o lóstrego, un yelmo para Hades e un tridente para Poseidón.

Na batalla final a orde enfrontouse ao caos e os Olímpicos se alzaron coa victoria, guindando aos Titáns ao Tártaro onde puxeron aos Centímanos como carcereiros.

Atlas, un dos Titáns foi condenado a soportar para sempre o peso da bóveda celeste. Posteriormente os deuses olímpicos enfrontáronse a dous feros asedios do Olimpo, o primeiro foi a Gigantomaquia ou batalla dos Xigantes que tamén foron vencidos e enterrados baixo enormes montañas.

Por último, Gea engendró ao monstro, Tifón, descomunal criatura alada, cun centenar de serpes repartidas polas súas coxas que lanzaba chamas pola boca. Tamén derrotouno Zeus e sepultouno nas profundidades do volcán Etna (Sicilia).



ZEUS

NOME LATINO Júpiter

- Deus do ceo e a luz, pai dos deuses e os homes. Fundador da orde e a harmonía universal e garante da xustiza. O todopoderoso Zeus domina a todos os deuses. É o deus máis importante do Olimpo e co que se emparentan os demais deuses. Zeus era hijo de Cronos y Gea. Su padre Cronos se tragaba a los hijos nada más nacer. Su madre, Rea, lo salvó de ser devorado por su padre porque le entregó una piedra (el «ónfalos») envuelta en pañales que se tragó Crono. Rea ocultó a Zeus en una cueva del monte Ida (Crêta) al cuidado de la cabra Amaltea que lo amamantó. En la entrada de la cueva puso a los Coribantes o Curetes, unos guerreros que danzaban continuamente, entrechocando sus armas y escudos produciendo un fuerte ruido que ocultó el llanto del niño. Cuando Zeus se hizo mayor, la diosa Metis le dio una pócima para que Cronos vomitara a todos los hijos que se había tragado. Entonces Zeus se enfrentó a su padre y a los Titanes con ayuda de sus hermanos Hades y Poseidón, de los Centímanos y de los Cíclopes. Los Cíclopes dieron a Zeus el rayo, a Hades un casco que lo hacía invisible y a Poseidón un tridente que al golpear hacía temblar el mar y la tierra. La lucha duró diez años, Zeus venció a Cronos y a los demás Titanes y los encerró en el Tártaro, dejando como guardianes a los Centímanos. Todavía tuvo Zeus que luchar contra los Gigantes y contra el monstruo Tifón. Todos fueron vencidos y comenzó el reinado de Zeus en el Olimpo. Su esposa legítima es Hera con la que tuvo dos hijos, Ares y Hefesto, pero Zeus, además, tuvo una importante vida amorosa tanto con diosas como con ninfas y mortales con las que tuvo muchos hijos.



ATRIBUTOS

Deus do ceo e a luz. Pai dos deuses e os homes. Représentalles cun cetro na man esquerda, un feixe de raios na man dereita e acompañado por un aguia. Sus atributos son el rayo con el que fulmina a sus enemigos, el trueno que utiliza para demostrar su enfado, el cetro y la corona, símbolos de su poder. Se transforma en águila (símbolo del poder) o en toro (símbolo de la fertilidad).

HERA

NOME LATINO Juno

- Irmá e esposa de Zeus. É a deusa protectora do matrimonio. A mitoloxía preséntaa con frecuencia como unha esposa celosa que persegue ás mulleres mortais ás que se unía Zeus ou aos fillos que tiña con elas. Se represéntaa con diadema, cetro e un pavo real.
- **ATRIBUTOS**
Deusa do matrimonio .
Represéntase con diadema e cetro acompañada dun pavo real (tamén un corvo ou unha granada).



POSEIDÓN

NOME LATINO Neptuno

- Deus do mar, dos cabalos e dos terremotos. Vivía nun palacio, no fondo do océano, construído con coral e xemas.
Os seus atributos son o tridente e calquera símbolo mariño.
- **ATRIBUTOS**
Deus da auga, especialmente do mar pero tamén de fontes, lagos e ríos. Representaselle con tridente, levando un carro tirado por cabalos, acompañado por Nereidas e Tritón que fai soar unha caracola de mar.
- Era fillo de Crono e Rea, irmán de Zeus e Hades. Cando o mundo coñecido foi dividido en tres partes, Zeus recibiu o ceo, Hades o o inframundo e Poseidón o mar.
- Na Odisea, Poseidón é inimigo de Odiseo (Ulises) que cegara ao seu fillo o cíclope Polifemo. O odio de Poseidón fai que a viaxe de Odiseo a Ítaca dure dez anos.
Poseidón competiu con seu sobriña Atena polo patronazgo de Atenas. Acordaran que farían un agasallo aos atenienses e que estes elixirían o que preferisen. Poseidón mallou unha rocha da Acrópole co seu tridente e fixo agromar unha fonte de auga salada. Atena regalou unha oliveira. Os atenienses preferiron a oliveira e Atena converteuse na patroa de Atenas.



ATENEA

NOME LATINO Minerva

- É a deusa da sabedoría, da razón e da guerra xusta e a protectora de Atenas.
Non tivo amores con outros deuses ou mortais, por iso se aplícalle o apelativo de Atenea «Partenos» (virxe) e se réndelle culto no Partenón de Atenas. Tamén lla relaciona coa arte de hilar e de tecer e na procesión das Grandes Panateneas as sacerdotisas ofrecíanlle un manto («peplo») en recoñecemento da súa protección. Os seus atributos son o casco, a lanza e a «égida» na que adoita levar gravada o corpo da Gorgona Medusa, para así petrificar aos seus inimigos. Asóciase coa curuxa (símbolo da intelixencia) e a oliveira.
- **ATRIBUTOS**
Deusa da sabedoría e da guerra xusta e vitoriosa. Protectora de Atenas. Representase como un mozo guerreira armada con lanza e escudo e cuberta con casco. Ás veces coa «égida» na que está debuxada a cabeza da Gorgona Medusa. O seu animal emblemático é a curuxa.

Atenea é a filla predilecta de Zeus. Xurdiu da cabeza de Zeus un día que este sufría un forte dor de cabeza e pediu a Hefesto que lle abrise o cranio pola metade. Cando Crono foi destronado vaticinó que tamén Zeus morrería a mans dun dos seus fillos. Por iso cando Zeus soubo que a súa primeira muller, Metis (a Intelixencia), estaba embarazada se tragouna enteira para evitar a profecía.



AFRODITA

NOME LATINO Venus

- É a deusa do amor e a beleza. Foi nai do cabalo de troia Eneas, fundador de Roma.
Segundo Hesíodo nace como unha doncela, xa adulta, da espuma («aphros») que agromou cando os xenitais de Urano caeron ao mar. Neste caso Afrodita pertencería a unha xeración anterior a Zeus. Segundo Homero é filla de Zeus e a deusa Dione.
- **ATRIBUTOS**
Deusa do amor e a beleza Representase espida ou con poca roupa, saíndo do mar, sobre unha cuncha, rodeada de cupidos. Ás veces con mazá, pomba e ceñidor.



HADES

NOME LATINO Plutón

- Hades era un deus barbado e tebroso; moi temido polos gregos, era sen embargo un xusticeiro implacable, aínda que non malvado, que se sentaba nas profundidades do submundo cun cetro nas mans e gobernaba impasible ás almas dos mortos que poboaban o seu reino sombrío e descoñecido; non representaba á morte, senón que simplemente era o deus dos mortos. Estas funcións tiñano tan ocupado que rara vez abandonaba o seu reino para subir ao Olimpo. Quizais por ese motivo, algúns non adoitan incluílo entre dos deuses olímpicos. Hades só visitaba a atmosfera superior por asuntos de traballo ou cando se sentía dominado pola luxuria.

O seu nome dá mal augurio, se denomínalle o invisible, polo que non se lle nomea ou se chámalle con outras nomes, Plutón, o rico, é o máis corrente, xa que ao ser o dono das profundidades da terra nos seus dominios atópanse os metais e o chan faise fecundo. Pero tamén se lle chamou Clymenus, o notable, Eubuleus e Polydegmon, quen recibe a moitos.

Se adoítalle representar sentado nun trono cun cetro e unha patena, ou o corno da abundancia, ou no carro arrastrado por dous cabalos que usará para raptar a Core, Perséfone ou Proserpina.

Posuía un casco que facíao invisible, agasallo dos Cíclopes, o seu ben máis prezado. Nalgunha ocasión prestouno aos heroes a quen protexía. Como se indicou, pertécenlle todas as riquezas e tesouros ocultos baixo a terra, pero non ten ningunha propiedade sobre a terra.

Perséfone, a súa esposa, élle fiel, pero non ten fillos con el e prefire a compañía de Hécate, deusa das bruxas, á do seu esposo. Perante semellante abandono, Hades busca aventuras pasaxeiras con mortais ou con ninfas da vexetación e dos bosques.

Vivía rodeado das divindades infernais, as súas serventes e mensaxeiros, e ditaba á Terra a terrible lei da morte. Sen embargo, ao igual que Perséfone, en ocasións o invocaban os agricultores e se representáballe baixo os trazos dun deus plácido, que sostiña nunha man un corno da abundancia e na outra, ferramentas de arado.

APOLO

NOME LATINO Apolo

- É un dos deuses máis polifacéticos do Olimpo. Apolo é o deus da beleza e das artes, especialmente da música. Tamén é o deus do sol, a profecía e a medicina. Tiña un oráculo (Apolo Pitio) no Santuario de Delfos. Os seus atributos son o arco e as frechas, a desnudez e a lira. Apolo é fillo de Zeus e Leto, e irmán xemelgo de Artemisa.
- **ATRIBUTOS**
Deus da beleza masculina, as artes e a medicina. Representaselle espido cunha deambulatorio de loureiro, con arco e frechas, cunha lira ou unha frauta ou unha serpe. Ás veces, conducindo o carro do Sol



ARTEMIS

NOME LATINO Diana

- Deusa da caza e dos bosques.
Filla de Zeus e Leto, irmá xemelga de Apolo.
A mitoloxía preséntaa como unha deusa novo e virxe que renunciou ao matrimonio con deuses ou mortais e protexe aos mozos que elixiron este estado.
- **ATRIBUTOS**
deusa da caza, os bosques, os animais, as mulleres solteiras e a lúa. Representase como cazadora, con arco e frechas, con ciervas ou cans ou unha ousa. Como deusa da Lúa o seu atributo era unha antorcha ou unha media lúa nos cabelos.



HERMES

NOME LATINO Mercurio

- É o mensaxeiro dos deuses. Deus do comercio e as comunicacións. Leva ás como atributos para simbolizar a rapidez con que cumpre a encarga dos deuses, un chapéu de caminante, unha manta de viaxe e o «caduceo» que representa ao heraldo ou embaixador. É fillo de Zeus e a ninfa Maia.
- **ATRIBUTOS**
Dios do comercio e mensaxeiro dos deuses. Representaselle co caduceo na man dereita, sandalias ou talones alados, casco ou chapéu con ás e cun manto de viaxe.



DEMÉTER

NOME LATINO Ceres

- Deusa da agricultura, a fertilidade e a terra, protectora dos cultivos e as colleitas. Filla de Crono e Rea. Irmá e esposa de Zeus con quen tivo a Perséfone. Hades raptó á súa filla Perséfone e se levouna ao inframundo. Deméter saíu a busca e todos os campos da terra quedaron estériles. Zeus tivo que intervir e fixo que Hades devolvese a Perséfone seis meses ao ano, momento en que Deméter séntese feliz e os campos florecen. O resto do ano Perséfone volve xunto ao seu esposo no Hades e os campos permanecen improductivos. Os seus atributos son a espiga, os cereais e a «cornucopia» ou corno da abundancia, fabricado por Zeus co corno da cabra Amaltea do que sempre saen abundantes alimentos. Cando é perseguida por Poseidon transfórmase en equa.

ATRIBUTOS

Deusa da agricultura, a fertilidade e a terra. Representase como a unha muller sobriamente vestida e coroada de espigas que porta unha antorcha na man dereita e un feixe de espigas na esquerda. Outras veces cun desfiladeiro ou coa «cornucopia» ou corno da abundancia.



HESTIA

NOME LATINO Vesta

- É a deusa do fogar, estaba presente no lume de todas as casas e templos gregos. Nunca intervén en guerras ou disputas, permanece sempre no Olimpo onde tamén constituía o centro relixioso da casa dos deuses. Hestia era unha deusa virxe á que Zeus concedéralle o don de conservar seu pureza. Representábase sentada ou de pé, en actitude solemne e sosegada, sostendo unha chama na man dereita, cun veo que desde a cabeza lle caía pola costas. O seu símbolo era o círculo. Era filla de Cronos e Rea e irmá de Zeus.

- **ATRIBUTOS**
Deusa do lume sagrado e do fogar
Represéntase vestida, cun veo que desde a cabeza lle cobre a costas, en actitude solemne e sosegada, cunha chama na man dereita símbolo do lume do fogar



DIONISO

NOME LATINO Baco

- Deus da vexetación e as flores e, sobre todo, do viño. Infunde ás súas seguidores (silenos, sátiros, ménades, ninfas) unha tolemia que proporcionalles unha forza extraordinaria. Nalgúns ocasións cóntase entre os deuses olímpicos; noutras, en cambio, está ausente. Dioniso é o deus da festa e a tolemia, da exaltación e a desorde. Segundo o seu culto morre todos os invernos e nace en primavera. Considérase deus de aliado de mulleres e escravos.
- Atributos: tirso, pámpano, copa de viño. Os seus animais son a cabra, a pantera, o leopardo, o asno, o touro, o golfiño, a serpe, o porco.
Plantas: hedra, vide, figueira, carballo, rosa, nogueira, asfódelo.
Acompañantes: ninfas, sátiros, silenos, ménades, bacantes, lenas, basárides. Ariadna.

Campos de protección

Deus do viño e a fertilidade da natureza, da alegría dos convites, do teatro.



HEFESTO

NOME LATINO Vulcano

- Hefesto é o deus da lume e a forxa, protector dos ferreiros, os artesáns, os escultores, os metais e a metalurxia.
Era o ferreiro divino do Olimpo e no seu taller fabricaba armas, escudos e outros obxectos para os deuses e para os heroes. Do taller de Hefesto roubou Prometeo a lume para os homes.
Hefesto creou a cadea coa que Prometeo foi encadeado á cima do monte Cáucaso. Hefesto con arxila modeló a Pandora, a primeira muller.

Era fillo de Hera. Segundo unhas versións (Hesíodo) Hera o engendró soa, celosa de que Zeus desa a luz a Atenea que agromara da súa cabeza. Segundo outras versións (Homero) Zeus e Hera foron os pais de Hefesto.

Fisicamente era feo e coxo. Un día que Hera discutía con Zeus, por mor de Heracles, Hefesto intentou defender á súa nai e Zeus apreixouno por unha pata e guindouno do Olimpo. Hefesto caeu na illa de Lemnos, quedando coxo para sempre.

- **ATRIBUTOS**
Deus da lume, a forxa e os artesáns Representaselle vello, traballando na fragua coa zafra e o trade de percusión e rodeado polós seus axudantes os Cíclopes.



ARES

NOME LATINO Marte

- Deus da guerra de carácter salvaxe e sanguinario que personifica a forza bruta, a violencia e os horrores das batallas. Atenea, polo contrario, representa a mediación e sabedoría nos asuntos da guerra e protexe aos homes dos seus estragos.
Fillo de Zeus e Hera.
Os seus atributos son os enxeños de guerra: casco, coiraza, lanza e escudo.
- **ATRIBUTOS**
deus da guerra Representaselle como un guerreiro mozo e forte armado con casco, coiraza, lanza e escudo.

